

GRONDWAARDEN VAN HET LEVEN

Wanneer we spreken over het leven, dan wordt het wel in de eerste plaats noodzakelijk leven te definiëren. En dan geloof ik dat de simpelste definitie daarvan luidt: een bestaan, waarbij men zich onafhankelijk van de omgeving voortbeweegt en uit die omgeving zich zelfstandig in stand houdt. Dit voortbewegen moet worden verstaan als: groei, eventueel verplaatsing; daarnaast elke zelfhandhaving, die een voortdurende begrenzing t.o.v. de omgeving betekent en een gedeeltelijke onafhankelijkheid daarvan. Leven - in deze termen vastgelegd - bestaat even goed in de kleinste microschemel als in een ster. Al deze dingen hebben hen eigen leven. Zij bestaan, zij gehoorzamen aan bepaalde wetten en regels, zij bezitten - zij het nog zo klein - een bewustzijn en zij zullen zich voortdurend t.o.v. de omgeving doen kennen door een gedrag, dat op hen eigen wezen, hun eigenschappen en de instandhouding van hun wezen gebaseerd is.

Logischerwijze is dit leven niet alleen maar een toestand. Wanneer we het verschijnsel leven zien, valt ons steeds weer op dat er sprake is van een omzetting van energie, dus kracht. Wij mogen dan ook m.i. rustig spreken over "levenskracht" als een zeer speciale energie, die uit andere energetische vermogens wordt vergaard en verzameld. Deze energie is wel de eerste grondwaarde van het bestaan. Is die energie er niet, dan is er dood. Voor de cel zelve betekent dit in de eerste plaats een betrekkelijk klein vermogen, dat elektriciteit nabij komt; daarnaast een celkern; een wisselwerking vanuit de celkern met de celmassa tot de celwand; en verder van uit de celwand contacten met de omgeving, waarbij het mogelijk is door die celwand (osmoseproces dus) bepaalde bestanddelen op te nemen, die voor de instandhouding van het "ik" noodzakelijk zijn. Deze kracht noemen wij over het algemeen "goddelijk". Dat wil zeggen, dat wij niet in staat zijn om deze grondwaarde van het leven tot, haar werkelijke essence te reduceren. Ergens is een ogenblik dat we ons afvragen: is er nu nog levensenergie of is ze er niet?

Verder valt ons op, dat wanneer het leven meer gecompliceerd wordt, het leven der enkele cellen gebonden wordt door een grotere energie. Dat is de energie van een totaal, die in staat is de wijze van reageren van cellen mede te bepalen. Opvallende verschijnselen van daarbij aangepaste cellen vinden wij in het menselijk zenuwstelsel als neuronen, we vinden verder de zeer langwerpige cel, die ook weer een langgestreepte vezel maakt in enkele spieren, die juist door hun beweging klaarblijkelijk iets van die levensenergie afgeven aan de omringende weefsels; en we vinden typisch genoeg die levensenergie daarnaast in bepaalde gevallen in de atmosfeer, in de uitstraling van de aarde. Wie weten, dat elk partikel straling zeer schadelijk is voor de levensenergie. We weten daarnaast dat ze zich - zeker vanuit ons geestelijk standpunt - hoofdzakelijk vertoont als een trilling. En nu geloven wij niet, dat er een trilling kan bestaan, zonder dat er een uitwisseling is van iets. Trilling is een verschijnsel en dit verschijnsel kan m.i. alleen ontstaan, wanneer er een bron is. We willen deze bron dan toch zoeken als een feitelijk iets. Ik neem aan dat - al zijn het misschien niet meer partikels, zoals wij ze beschouwen van uit een stoffelijk standpunt - er ergens zeer kleine delen of bronnen zijn of energiewervelingen, die door hun onderlinge verhoudingen plus de wijze, waarop zij door een levend organisme geabsorbeerd kunnen worden, de uitstraling, de modulatie van trilling in zo'n wezen veroorzaken en in standhouden.

Een tweede grondwaarde voor leven - in een meer enge definitie - is wel het bezitten van een reeks eigenschappen. Dat wil zeggen dat alle leven een zeer bepaald levensproces kent. Ook hier ligt weer de vraag: waar komt dit proces vandaan? Wanneer we te maken krijgen met meercellige wezens, dan kunnen we wijzen op de erfelijke factoren, die door voortduren de variatie van de erfelijke waarden op de duur een volmaakte aanpassing aan het milieu, aan de omgeving trachten tot stand te brengen. Maar dat kunnen we zeker niet doen, wanneer we te maken krijgen met micro-organismen. En toch blijkt, dat ook micro-organismen ditzelfde aanpassingsvermogen bezitten. Dat ook deze bepaalde levensgewoonten hebben en dat hun bestaan - zij het dan ook niet als redelijk te beschouwen - toch wel degelijk uiting geeft aan b.v. raseigenschappen. Wanneer u ziet, hoe bacteriën tegen de meest moderne

bacteriedodende middelen zich weten te verzetten, hoe zij deze a.h.w. absorberen en daar volkomen immuun voor worden, dan zullen we toch moeten toegeven dat hier inderdaad een aanpassing aan het milieu heeft plaats gehad. Verder ontdekken we dat de reeks van meer weerstandskrachtige in hun nageslacht - dat meestal door splijting of splitsing ontstaat - een verandering ondergaat. Wij zien b.v. bepaalde cocci groter worden. Wij zien dat bepaalde andere diertjes, die zich verzetten tegen uitroeimiddelen, hun hele vorm kunnen wijzigen. Aardig is het misschien hier te wijzen op het feit, dat het pantoffeldiertje en het raadge, dat we door de microscoop kunnen zien in gewoon slootwater, bij vergiftiging van het slootwater vaak zijn vorm in het nageslacht aanmerkelijk wijzigt. Gelukt dit, dan hebben wij te maken met een wezen dat tegen giften, die soms voor een mens zelfs gevaarlijk zijn, zich rustig verzet en voortleeft onder condities, die voor een mens onvoorstelbaar zijn. Aanpassing wordt ongetwijfeld ook gevonden daar, waar leven tot winterslaap of in microwezens tot inkapseling kan overgaan. Hierbij worden de levensprocessen tot een minimum teruggebracht en wordt ook de verbruikte levensenergie aanmerkelijk beperkt. De vraag hoe wij deze basiswaarde van het leven moeten bezien, kunnen we m.i. alleen beantwoorden, wanneer we wederom verwijzen naar goddelijke wetten. Ergens moet een richtlijn zijn, want van toeval durven we hier niet meer te spreken. Ook kunnen we erop wijzen, dat zelfs op aarde met zekerheid is aan te tonen de gelijke levensconditie en waarde, voor micro-organismen in de atmosfeer en elders. Microben, gevonden in het binnenste van een betrekkelijk grote meteoriet, bleken niet alleen tegen een zeer hoge temperatuur - die waarschijnlijk boven de 8000 graden had gelegen - bestand te zijn; ze vertoonden nog levensverschijnselen en konden geteeld worden op een gelatinebodem en gedroegen zich als hun soortgenoten. Deze proeven zijn genomen in Rusland.

Na dus deze tweede waarde bezien te hebben kom ik tot het menselijk leven. Bij het menselijk leven is niet alleen noodzakelijk een reactie op de omgeving - dus de zintuiglijke waarneming, die wij bij het dieren zelfs bij de plant kunnen vinden - maar daarnaast wat wij noemen "het redelijk proces". Misschien is het dwaas om deze grondwaarde van het hoger gevormde leven in de eerste plaats aan de mens toe te kennen. Want wij kunnen vaststellen, dat redelijke processen zich zeker ook afspelen in andere warmbloedige vertebraten; terwijl bovendien de mogelijkheid niet is uitgesloten dat b.v. bepaalde waterdieren eveneens redelijke processen volgen en dus niet alleen zuiver instinctief handelen. Men kan ze iets leren en zij zullen op deze lessen blijven reageren, ook in een ander milieu en onder andere omstandigheden. Niet automatisch maar met een aanpassing daarvan aan nieuwe mogelijkheden.

Voor de mens echter komt er iets bij. De mens is klaarblijkelijk in staat uit zijn persoonlijkheid te treden en zichzelf niet alleen te beschouwen als deel van het milieu en de omgeving maar ook als bestaande te midden van het milieu, waarbij het "ik" dus wordt waargenomen, met een althans enigszins onbevooroordeelde blik en de relatie tot het milieu wordt vastgesteld met een erkennen van het standpunt van anderen. Een dergelijk proces kunnen we natuurlijk terugvoeren op erfelijke waarden, vorming van het geslacht, de noodzaak tot zelfstandhouding. Maar m.i. is er toch iets meer dan dit. Want ik kan mij niet voorstellen dat een wezen, dat alleen tracht zichzelf stoffelijk in stand te houden, zal komen tot een beschouwing van zichzelf in zijn milieu, alsof het buiten zichzelf zou staan. Er moet een tweede waarde aanwezig zijn en deze waarde wordt dan over het algemeen samengevat onder de term "psyche". De geest van de mens, de ziel van de mens zijn deel van zijn wezen. En het zijn deze eigenschappen m.i. die de mens veranderen, hem uit het dierlijk milieu verheffen en mogelijkheden geven, die veel verder reiken dan die van welk dier, van welk wezen ook, dat niet in staat is tot een zelfbeschouwing. Logischerwijze zal een dergelijke mens echter ook een aantal andere vragen stellen. Hij zal van het leven een antwoord vergen o.m. op de vraag: waarom besta ik? Hij zal trachten te komen tot een verklaring van zijn eigen gedrag en hij zal maatstaven aanleggen die persoonlijk zijn, ofschoon zij ten dele mede door het massabegrip der gemeenschap bevorderd worden.

Wanneer ik spreek over grondwaarden van het leven, dan lijkt het me ook wel noodzakelijk om even verder in te gaan juist op datgene wat voor de mens zo belangrijk is. Dan begin ik bij het kind en ik merk op dat voor een kind de grondwaarden nog dierlijk zijn. Dat wil zeggen het heeft bezitszucht, angst, het tracht voortdurend alles zich eigen te maken en bezit de nieuwsgierigheid die wij bij de hoger georganiseerde vertebraten altijd weer vinden, dus het waarnemen en het opnemen van het milieu. Het bezit echter geen definitief oordeel omtrent de waarde van de mens, omtrent de waarde van de wereld; het is slechts in relatie tot het "ik"

dat deze waarde wordt vastgesteld. Hierbij mag ik misschien aanhalen, dat een pasgeboren kind dat onmiddellijk bij een min wordt gebracht en nooit anders hoort, deze normaal als moeder beschouwt en daarmee ook de normale moederbinding vertoont. Er is dus geen sprake van bloedbanden maar van een zuiver persoonlijk zich binden door behoefte en vrees.

Wordt het kind iets ouder, dan heeft het niet meer voldoende aan een milieu, waarin het in zekere mate een heersertje is. Het zoekt daarnaast een voorbeeld, iets om te bewonderen. Wanneer we nu alleen hierbij het systeem van opvoeding zien dat de natuur overal kent (het imiteren en daardoor tot groter rijkdom komen), dan zou men hier m.i. kunnen spreken over een zuiver stoffelijke basiswaarde. Maar bij het kind gaat het verder. Het komt tot een idealiseren en gaat - zeker gedurende de eerste 7 levensjaren, vaak nog langer - bepaalde mensen uit de omgeving (zeer vaak juist niet de ouders) verafgoden en hun kwaliteiten en eigenschappen toeschrijven die praktisch magisch zijn. Ook zien we dat het kind geneigd is aan voorwerpen een bepaalde invloed toe te schrijven. Het spreekt niet over een stoel waar het tegenaan loopt, maar zegt: "de stoute stoel heeft mij geslagen." Het zegt niet: "ik heb mij gebrand aan de kachel," maar het zegt: "De kachel heeft mij gebrand" Het stelt de relatie dus anders en komt op een gegeven ogenblik tot het accepteren van een bepaald voorwerp - soms is dat een pop of een ander stukje speelgoed, soms zelfs een onbetekenend iets als een steentje of een gevonden prutsdingetje - als gelukbrengend en beschermend. De jonge mens heeft dus klaarblijkelijk reeds behoefte aan iets, dat hem beschermt en buiten hem staat. Het kent daaraan een persoonlijk leven toe, ofschoon het redelijk weet dat het dit niet bezit. Het kent daaraan verder vaak bovennatuurlijke eigenschappen toe. Wanneer dit gebeurt, dan moet - vooral bij het kind - dit toch wel voortkomt uit een innerlijke behoefte. Ik geloof dat de grote grondwaarde in het hele leven wel in de eerste plaats is: de behoefte aan een geloof, de behoefte aan een bescherming, verder de behoefte aan macht. Deze zien we steeds weerkaatst in alle latere fasen van het leven. De behoefte aan bescherming is logisch te verklaren, omdat voor de mens zoveel onverklaarbare fenomenen optreden. Hij weet wel degelijk dat vele verschijnselen niet binnen zijn beheersing liggen en tracht door zijn fantastische beeldvorming hieraan een persoonlijkheid toe te kennen die te beïnvloeden is. We hebben dan b.v. te maken met de pop, die tegen het onweer en tegen het gevaar van het donker beschermt. Kort gezegd: een zeker geloof is voor elke mens noodzakelijk, al is het alleen maar om te ontkomen aan het dierlijk element in hemzelve en daarvoor in de plaats het gevoel van "meester der schepping" te zijn in zichzelf te kunnen handhaven.

In het dierlijk aspect vinden wij verder op een gegeven ogenblik de rijping van de mens. Deze rijping houdt in de voortplantingsdrang, die natuurlijk en instinctief is. Wij weten dat de plasmen, die aanwezig zijn in de zaadcel en de eicel, praktisch identiek zijn aan b.v. het ectoplasma dat naar buiten kan worden gebracht bij bepaalde paranormale verschijnselen. Deze materie is dus klaarblijkelijk deel van de levende kracht. Opvallend is nu dat deze levenskracht een sterke stimulans krijgt door een matige uitwisseling met de andere sekse. Daarnaast echter spelen zich ook psychische processen af. De behoefte om mee te tellen, die het kind had, is langzaam maar zeker overgegaan in de behoefte om zichzelf aan te vullen. Deze aanvulling - bij de normale mens zich vaak op een meer seksueel gebied afspelend - kan echter ook geprojecteerd worden in het idealistische de idee. Wij vinden op dit gebied b.v. de nonnetjes, die zich geheel wijden aan Christus zoals zij zeggen en waarbij het seksueel element nog kenbaar wordt door de term, die zij bezigen; "bruiden van Christus". Wij zien het echter ook bij wetenschapsmensen, die elk huwelijk terzijde stellen om zich geheel aan hun onderzoekingen te wijden. Hier wordt de trouw, de bezitslust, de bevrediging geheel geprojecteerd op een ander terrein. Dit nu is tegennatuurlijk vanuit een dierlijk standpunt gezien. Ik geloof dus dat een tweede grondwaarde voor het menselijk leven genoemd kan worden: de behoefte tot betekenis, tot beheersen en beschermen. Deze factoren vallen zowel samen in het religieuze werk, het missiewerk, in de politieke streber als in de wetenschapsmens. Ik zou zelfs durven veronderstellen - ofschoon ik dit niet bewijzen kan - dat het seksueel element in de mens langzaam maar zeker via het voorstellingsleven van uit dierlijk standpunt geperverteerd is. Het is n.l. overgebracht op een ideeaanbidding, die in feite een uitbreiding van het "ik" inhoudt. De dierlijke functie is vooral bij de hoger ontwikkelde mens vaak een bijkomstigheid. Toch is dit noodzakelijk.

Wanneer wij de mens ouder zien worden, dan valt ons op dat hij zich meer aangetrokken voelt tot het bovennatuurlijke, dat hij zich bezig gaat houden met godsdienst, filosofie paranormale

verschijnselen, esoterie en wat dies meer zij. Dit is nu weer een verschijnsel, dat wij bij het dier zeker niet kennen. Het dier leeft zijn leven volgens zijn lichamelijke bekwaamheden en laat zich door deze bekwaamheden geheel reguleren De mens niet. We kunnen er ons natuurlijk gemakkelijk van af maken door te zeggen: als je ouder wordt ga je aan de dood denken. Je bent bang voor een hiernamaals of misschien ook voor een uitgeblust worden. Maar het lijkt mij dat deze verklaring geen steek meer houdt, wanneer wij zien dat ook mensen, die niet geloven in een voortbestaan, toch belangstelling voor deze problemen hebben; en zelfs wanneer ze zich definitief verzetten tegen elke gedachte aan een voortleven, toch proberen de problemen der mensheid te bezien en dus verre uittreden buiten hun eigenkring. Dit verschijnsel kunnen wij alleen verklaren, wanneer wij accepteren dat in de mens een kracht ligt, die - boven het dierlijke uitgaande - bij het langzaam rustiger worden van de dierlijke impuls zijn belangstelling richt niet meer op de mens maar op het leven zelve. Ik geloof dat heel veel Godsvoorstellingen - en ik weet wel zeker vele leerstellingen omtrent God - gebaseerd zijn op een vaststelling van het onbekende, een vaststellen van het leven. Men zegt: "God" maar men bedoelt "het leven".

Wanneer wij bij de Christenen komen, horen we zeker over Jezus spreken als leraar. Maar er zijn twee dingen, die boven alles uitspreken: in de eerste plaats het Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt of Jezus, die de zondenlast der wereld draagt; in de tweede plaats Jezus, die ons is: het eeuwige leven. In beide gevallen wordt op de een of andere manier Jezus gemaakt tot een deel van leven. Het onbelast zijn betekent: vrijheid, vrijheid en leven. Het eeuwige leven zelf betekent een continuering van het "ik" buiten alle grenzen om. En ook dit is klaarblijkelijk noodzakelijk. Zo vinden wij dan in een latere fase van het menszijn bij het leven ook heel vaak als grondwaarde een geloof in de oneindigheid van het leven, een poging om het "ik" met het levende te vereenzelvigen.

Het feit echter dat de mens zo denkt, sluit niet uit dat hij evenals het kind zijn gebondenheid en zijn belangrijkheid met het milieu wil uitdrukken. Waar zijn gedachten verdergaan dan het normale bestaan, zoekt hij nu buiten zijn eigen bestaan die belangrijkheid te bevestigen. Wij krijgen mensen, die vechten voor het welzijn van de wereld. Een stelling, die zeker aan te vechten is, maar die overal weer verkondigd wordt. Wij moeten omwille van de wereld, de vrede, de welvaart der volkeren, bepaalde dingen doen. Een dergelijk element wordt niet naar voren gebracht, wanneer het niet een enorm grote invloed zou hebben op de doorsnee-mens. Die invloed kan m.i. alleen verklaard worden uit het feit, dat bij het ouder worden de mensheid of een deel der mensheid voor het individu de plaats van de moeder gaat innemen. En dat de moederbinding bij het wegvallen van het persoonlijk bloedcontact wordt overgenomen door de geestelijke moeder, het milieu waarin men is opgevoed. Ik meen dat zonder een dergelijke binding een reëel verder leven zeer moeilijk is. Men kan geloven in de hele aarde als een eenheid, of in het belang van een enkele stad desnoods of een dorp, maar altijd is deze binding noodzakelijk. Zonder dit komt de mens niet tot werkelijke daden. Zonder dit is hij niet in staat prestaties te leveren, die hem werkelijk eeuwigheidswaarde en betekenis schenken niet alleen in de ogen van de mensheid maar ook - al kunt u dat nog niet nagaan - in de ogen van ons, die het menselijk leven allang overschreden hebben.

Wanneer de mens nog verdergaat, dan wordt het hem een steeds grotere behoefte zichzelf te kennen. Vreemd mag hierbij worden genoemd het feit, dat de erkenning van het milieu en van de Godheid of de waarde van het leven (de levenskracht) eerder plaatsvindt dan de erkenning van het belang van het "ik". Een erkennen van het "ik" in de zin van het vergaren van zelfkennis, wordt dan ook meestal aan hen, die een rijpere leeftijd bereiken voorbehouden. Eerst zij beginnen hiertoe werkelijk te streven met uitsluiting van nevedgedachten. De meest voorkomende gedachte - zij is niet kosmisch of zelfs maar wereldomvattend, zij is slechts de meest voorkomende - zegt de mens dan, dat hij op een of andere wijze moet passen in een bestaand geheel van goddelijke origine, dus alweer levenskracht, waarbinnen men zich op een bepaalde wijze moet groeperen. Wij vinden dit - om een voorbeeld te nemen - in de Katholieke Kerk, die het heeft over de Zegevierende, de Lijdende en de Strijdende Kerk. Een gemeenschap die dus alle erkende sferen van zijn (goed-zijn) omsluit en waarin men behoort. Jezus zelf maakt het ons duidelijk in zijn leer door te spreken van het Koninkrijk Gods. Bij de Maçons horen wij over de Tempelbouw, de steen die welbehouden moet zijn om zijn plaats te kunnen innemen.

Bij bepaalde esoterische groepen horen wij van de inwijding in het priesterschap, waardoor men de goddelijke taak op aarde of elders zal kunnen vervullen. Wederom een

deelgenootschap b.v. als uitvoerend orgaan. Ik geloof niet dat er een enkele mens is, die zijn leven eindigt zonder op enigerlei wijze gedacht te hebben aan "het behoren tot een gemeenschap, die verder reikt dan het leven". Zelfs daar, waar men de godsdienstige mogelijkheden verwerpt, waar men de dood ziet als de uitblussing van het ego, tracht men nog dit ego, dit "ik" te continueren door maatregelen te treffen, die voor een lange tijd b.v. de bestemming van een volk zullen leiden of door de eigen naam te verbinden aan uitvindingen, aan wetten, literaire of andere artistieke prestaties. Ik noem dan ook de behoefte tot continuering van het "ik" als deel van een geheel eveneens een grondwaarde van het menselijk leven.

En dan zien we nog iets, dat praktisch door alle leeftijdsgroepen heen gelijkelijk verdeeld is en dat we niet alleen bij de mens vinden maar ook b.v. bij de mensachtigen, dus apensoorten e.d. Zelfs bij paarden en honden kunnen we een soortgelijk iets, een soortgelijk denken soms opmerken. En dat is n.l. een bijgeloof dat het "ik" in contact stelt met niet-zichtbare, niet-direct kenbare of reële waarden (dit "reëel" vanuit het standpunt van eigen wereld.) Contact met de geest wordt door de spiritist en de spiritualist gezien als contact met een overgegangene, zoals ik er één ben. Maar in andere genootschappen of groeperingen doet men hetzelfde onder andere namen. Visioenen van heiligen in de kerk van Rome, verschijningen van Maria of van Jezus. Het dromen van openbaringen door engelen, contact met Jezus of zelfs het zien van Gods troon bij andere christelijke groeperingen. Het erkennen van engelen, van grote leraren, die gestorven zijn dan wel het binnentreden in een bepaalde trap van het Paradijs bij de Islam (o.a. één van de grondstenen van het oorspronkelijk Soefisme.) In de Hindoe-leer het contact met verschillende goden, die zich aan mensen openbaren en welke openbaringen men zelfs door concentratie kan oproepen. In China: contact met de voorouders. In het Boeddhisme: openbaringen van leraren en Meesters, van Boeddha's. En zo kan ik verdergaan. Waar we ook komen op de wereld, altijd weer vinden we het geloof in een bovennatuurlijke kracht die kan ingrijpen in het menselijk leven, maar ook de slechts persoonlijk daarvan ervaren verschijnselen. Het gebeurt maar heel zelden dat een verschijning door duizenden tegelijk wordt gezien; nog zeldzamer is het wanneer een openbaring niet slechts aan een eenling of aan een zeer kleine groep maar aan een grote gemeenschap wordt gegeven. Toch gelooft ieder op de een of andere manier in deze kracht. We kunnen dit niet uitleggen door te zeggen, dat de mens daaraan behoefte heeft, want heel veel van die openbaringen zijn in feite bij ontleding eerder berispingen, aanwijzingen of zelfs voorspellingen omtrent feiten die men niet kan weten, dan alleen een bevestiging van de goedheid en de braafheid van de persoon, die deze openbaringen ondergaat. Ik geef toe dat hysterie daar soms moe te doen heeft, maar er bestaan een betrekkelijk grote reeks van verschijnselen, die zelfs door het parapsychologisch onderzoek worden erkend als reëel, ook wanneer men de bron daarvan misschien niet altijd kan aangeven. Ik meen te stellen, dat de band met een andere wereld een grondwaarde is voor het menselijk bestaan. In het begin vaak gegroeid uit bijgeloof dan de voortzetting van de fetisjistische praktijken van het kind; later tijdelijk bedolven onder de geloofsbeleving; en op de duur komend als de realisatie van een contact van een deel van het "ik" boven zuiver stoffelijke normen. Ik meen dat een van de grondwaarden van het menselijk leven en het leven als mens is: het erkennen van eigen menselijk bovenstoffelijk leven, dus de geest.

Ik heb nu een aantal van die waarden opgesomd en ik geloof, dat ik nu eigenlijk over moet gaan tot ietwat meer praktijk om zo de grondwaarden van het leven, zoals ze voor u ongetwijfeld zullen bestaan (voor mij bestaan hebben) nog eens van uit een meer eenvoudig en persoonlijk standpunt te bezien.

In de eerste plaats moeten we geloven. Op het ogenblik dat we niets meer hebben, waarin we geloven, staan we alleen in de wereld. Wij kunnen klaarblijkelijk niet eenzaam zijn in de wereld zonder verbitterd te worden en in een verzet tegen de wereld die tot aanvaarding te dwingen. Willen wij dus een harmonisch bestaan voeren, dan is het noodzakelijk voor ons dat we deel uitmaken van een groep; dat wij deel uitmaken verder van een verbond, dat verdergaat dan een zuiver materiële waarde. Het toebehoren tot ideologieën, bepaalde geloofs- en denkwijzen kan hierbij worden gerekend.

In de tweede plaats: wij allen hebben behoefte aan een zekere genegenheid. De aanvaarding van ons ego door onze omgeving is voor ons noodzakelijk. De mens die niet in staat is dit te doen tracht vaak met lagere wezens een vervanging te scheppen en komt zo tot een afwijzen van de mensheid, maar b.v. omgaan met dieren. Gebeurt dit binnen een bepaald geloofskader,

dan noemt men deze mensen vaak heiligen, maraboe's en dergelijke. De behoefte om deel te zijn van de gemeenschap kan enerzijds voortkomen uit de kudde-instincten, die het dierlijke deel van de mens in zich draagt. Maar dit gaat toch wel iets verder dan alleen een dierlijk element, omdat wij nooit gelukkig zijn, tenzij wij aanvaard worden. En die aanvaarding kan plaatsvinden op onverschillig welke basis, van de seksuele tot erkenning van wetenschap en alle tussentrappen, maar ze moet bestaan. Een mens, die volkomen alleen staat, die de genegenheid van geen enkele medemens bezit en van geen enkel dier, kan niet leven.

Ook is het voor ons noodzakelijk, indien we redelijk willen leven, om ons tot het heden te bepalen. Dit is iets, wat ik nog niet heb aangestipt, maar wat toch m.i. de vermelding wel waard is. De doorsnee-mens concentreert zich n.l. zeer sterk op wat gebeurd is en op wat gebeuren gaat. Hij zal over het algemeen te ver vooruit en te ver terug willen zien en daardoor de ogenblikkelijke gebeurtenissen onvolledig doormaken. Toch kan slechts de mens, die het heden voortdurend weet te proeven, - denkt u aan het gezegde: "pluk de dag" - werkelijk gelukkig zijn. Innerlijke vrede is dus afhankelijk van het vermogen om het heden intens te beleven. Ik meen dat ook de mens voor geluk is geschapen; ik zie dit zelfs als een grondwaarde van zijn leven. Ik geloof dan ook dat de beleving van het heden een zeer belangrijke basiswaarde is voor een ieder, die als mens en geest verder wil komen.

Verder is het voor ons noodzakelijk - zeker wanneer we mens zijn - om voortdurend te leren. Wij moeten ons niet alleen voortdurend aan ons milieu aanpassen, maar we moeten zoveel kennis omtrent het milieu weten te verwerven, dat we a.h.w. de gebeurtenissen een slag voor kunnen blijven. Eerst op deze manier voelen we ons thuis, voelen we ons aangepast. Zijn we niet in staat die kennis te verwerven, dan zullen we elk milieu mijden, waarin die kennis noodzakelijk is. Denk b.v. aan de onbewuste keuze van iemand, die een deftig uitziend restaurant voorbij loopt om een even dure of duurdere gelegenheid met goedkoper inrichting, eenvoudiger inrichting binnen te gaan. Hier zien we dat de mens zich een milieu zoekt, waarin hij meent te kunnen passen. Ik geloof, dat het leren een noodzaak is. Op het ogenblik dat de mens ophoudt met leren is hij als het ware dood, dan bestaat hij niet meer, dan wordt hij door zijn wereld achtergelaten. Maar zolang hij leert, zal hij niet alleen stoffelijke waarden leren; hij zal daarnaast ook steeds grotere conclusies leren trekken omtrent zichzelf en zijn verhouding tot het totaal van de mensheid. Anders gezegd: bewustwording is een integrerend deel van het menselijk leven, een grondwaarde van menselijk en geestelijk bestaan. Deze bewustwording wordt onderbewust door het dier meegemaakt, maar kan bij de mens tot een zeer bewust streven worden met bewust gerealiseerde resultaten.

Dan zijn er nog zoveel dingen, die we eigenlijk belangrijk kunnen noemen in het leven, maar die ik niet meer direct grondwaarden wil noemen. Ik wil u er een paar van geven:

In de eerste plaats: een redelijke maar nooit overdadige bevrediging van elke lichamelijke behoefte. Eerst wanneer dit mogelijk is, zal de mens werkelijk volledig gezond zijn en als zodanig zijn beste prestatievermogen bereiken.

In de tweede plaats: de mens moet een redelijke mate van zeggenschap of heerschappij hebben. Op het ogenblik dat hij slechts ondergeschikte is en zelve niets in de melk te brokkelen heeft, zakt hij af, dan schijnt hij klaarblijkelijk niet meer in staat te zijn om iets te presteren. Dus zelfstandigheid van denken is ook wel zeer noodzakelijk.

Dan is het opvallend dat elke mens een droomwereld nodig heeft. Het is geen basiswaarde van het leven, geen grondwaarde; maar er zijn maar heel weinig mensen, die het zonder kunnen stellen. Om ons eigen idee omtrent wat zou moeten zijn te kunnen vereenzelvigen met een werkelijkheid, die zo onvolkomen als het maar kan ons steeds dwingt daar te gaan waar we eigenlijk niet zouden willen gaan of niet zo zouden willen gaan, brengt ons ertoe een schijnwereld te scheppen. Een schijnwereld, die ons een toevlucht wordt en gelijktijdig - in de menselijke maar ook in de lagere geestelijke sferen - een evenwicht betekent voor ons leren, ons ervaren. Ik zou zeggen: ook het dromen is voor een mens wel zeer belangrijk.

En dan een laatste en m.i. toch wel zeer belangrijk punt. Ik zou ook dit een grondwaarde van het leven willen noemen voor de mens: om als mens werkelijk gelukkig te zijn moet je kunnen scheppen. Het geeft niet wat. Of het een stuk gereedschap is dat je maakt, een meubel of je misschien met woorden een klinkend gedicht maakt of uit klanken een lofzang tot God dicht, maakt weinig uit. Soms is het zo simpel en eenvoudig, dat een ander er weinig betekenis aan hecht. Maar geen mens kan gelukkig zijn, geen mens kan vrede hebben met zijn eigen

bestaan, wanneer niet ergens een scheppende functie mee op de voorgrond treedt. Je zou kunnen zeggen: het is een grondwaarde van het menszijn om een werkstuk te maken, waardoor men zijn eigen bekwaamheid voortdurend toetst en gelijktijdig de zin van eigen leven tracht weer te geven.

En wanneer u nu ook dit punt hebt gehoord, dan meen ik u stof genoeg te hebben gegeven voor een discussie.

DISCUSSIES

Zo, vrienden, dan zijn we weer tezamen en deze keer dus met de bedoeling, dat u probeert mij klop te geven. We zullen eerst de schriftelijk ingekomen problemen nagaan en dan kunnen we altijd nog zien wat er verder onder de menigte is blijven steken. Mag ik de eerste vraag dan of de eerste opmerking?

❖ *Is bewustzijn ook een vorm van energie? Bestaat deze energie (bewustzijn) zonder materie en bestaat er materie zonder bewustzijn?*

Het antwoord is: Ja, ja, ja. Namelijk zo: bewustzijn is energie in een bepaalde balans. Dat wil dus zeggen dat het verschillen van potentie zijn t.o.v. elkaar gegroepeerd. Bij de mens vinden we dit in de grote eiwitcellen van de hersenschors, waarbij dus de verschillende doorlaatbaarheid bepaalt hoe de paden van de gedachten en dus de refleximpulsen zich afspelen. Maar wij weten dat wij een dergelijk geheugen ook kunnen creëren door een magnetisch veld. Nu kunnen we zo'n magnetisch veld b.v. veroorzaken door een solenoïde. En wanneer we daarin een zekere afwijking brengen, krijgen we bij elke beroering van materie door dit veld hetzelfde verschijnsel. We weten verder dat we op andere wijze verschillende trillingen voor reproductie kunnen stellen, zelfs op een bandrecorder, op die patroonschijven die men gebruikt voor een automatisch geheugen en wat dies meer zij. Nu is bewustzijn echter niet alleen een beschikken over feiten. Het is ook de mogelijkheid om die feiten in relatie tot elkaar te doen reageren op prikkels. En dat betekent dus dat er een persoonlijkheid moet zijn, een begrensd gebied. Nu zeggen wij, dat voor de geest het bewustzijn over het algemeen is: een reeks van krachtwervelingen met een beperkte potentie die t.o.v. elkaar gelegen krachtveldveranderingen en -verhoudingen kunnen veroorzaken binnen het besloten veld, dat wij geest noemen. Geest is dus energie, waarin bepaalde verschillen in potentie voorkomen. Zo kan dus zonder directe materie bewustzijn bestaan, n.l. als een verschil van krachtverhoudingen binnen een besloten krachtveld.

❖ *Maar kan er nu ook materie bestaan zonder bewustzijn?*

Indien wij dit in kosmische zin stellen, dan zou ik "neen" geantwoord hebben. Want in kosmische zin is er voor elke geregelde vorming van materie een matrix nodig en deze matrix moet uit een bewustzijn of uit een kennen ontstaan zijn. Zij is nooit toevallig. Zij kan ook niet uit de eigenschap van de oerdelen alleen voortkomen, omdat die oerdelen op veel verschillende manieren gegroepeerd zouden kunnen worden. Wanneer dus b.v. suiker altijd in een bepaalde vorm kristalliseert, of soda, zout, water of wat dan ook, dan bewijst dit dat er ergens een vormend principe aanwezig is, welks bewustzijn in zo'n bepaalde materie mede tot uitdrukking komt; een wetmatigheid aan die materie opgelegd. Ik heb echter de vraag opgevat in de zin: kan dus materie bestaan, die in zichzelf en van zichzelf geen bewustzijn heeft. En hierop moet ik "Ja" antwoorden. Op het ogenblik n.l. dat een vaste groepering van kleinste bestanddelen plus hun onderlinge beweging de kwaliteit en eigenschap der materie bepalen zonder dat daarin wijzigingen voorkomen of mogelijk zijn, spreken wij van materie zonder bewustzijn. Wij noemen dat dan "dode materie". Nu kan b.v. aan steen (rotsgebergte b.v.) wel degelijk een bewustzijn verbonden zijn in die zin, dat bepaalde geesten in verbinding daarmee leven en uit de veranderingen, die in die materiële omgeving plaatsvinden, een bepaald bewustzijn putten. Maar zij zijn dan niet te vereenzelvigen met die materie, kunnen onafhankelijk van die materie voortbestaan en kunnen in andere soortgelijke materie bestaan, daarbij de vorige achterlatende zonder dat ze daar verder enige band mee hebben. In deze zin kan dus materie ook zonder bewustzijn bestaan. Heb ik daarmee uw vraag voldoende beantwoord?

- ❖ *Mag ik haar dan even anders stellen: als we een atoom beschouwen als een krachtveld op zichzelf, is dat dan niet een vorm van bewustzijn?*

Als we een atoom beschouwen als een krachtveld, wel. Dan zou daar een vorm van bewustzijn mogelijk zijn. Maar het atoom is geen krachtveld. Een atoom bestaat uit enkele kleinere delen - b.v. uit een kern van een proton of een neutron en een paar neutronen (een paar protonen, een paar neutronen) - plus in de omloopbaan zich bevindende elektronen. En dat wil dus zeggen dat de snelheid van de deeltjes t.o.v. elkaar een veldverhouding schept. Hier is een vast patroon dat bepaald wordt door de omloopsnelheid van de deeltjes en de daardoor ontstane veldevenwichtigheid binnen de begrenzing tussen deeltjes en kern. Kunt u het volgen?

- ❖ *Ja, maar de moeilijkheid is dat juist in de laatste beschouwingen van de wetenschap ze dat idee van atoom als zijnde een kern met deeltjes hebben losgelaten en alleen spreken van een kern, waarvan ze nog lang niet alles weten met verder een trillingsveld.*

Ja, goed, maar nu moet u eens even luisteren. Het is nu zo, dat het trillingsveld niet de origine is van het atoom, dus van de werking van bepaalde materiedeeltjes, maar dat juist dat trillingsveld ontstaat door de verhouding van materiedeeltjes t.o.v. elkaar. Het is eigenlijk de kwestie van de kip en het ei, alleen op een kleiner terrein. En nu stel ik dus, dat die partikels - waarvan ik dan de meest bekende heb genoemd anders krijgen we hier atoomchemie, dan moeten we tot de kleinste delen gaan - dan krijgen we weer het neutron, het anti-neutron, proton en antiproton, enz; er zijn zoveel van die deeltjes, dan wordt het zo ingewikkeld - maar onthoudt u nu maar dit van mij: het kleinste deel materie is energie, t.o.v. de omgeving zodanig in werveling, dat het zich van die omgeving onderscheidt. Maar dat is alleen de eigen werveling. En die is permanent, die wordt voor alle kleine deeltjes gelijkelijk bepaald door de verschuiving van twee grote velden in de kosmos. En nu zijn die verschuivingen - driedimensionaal voor uw wereld - in feite zesdimensionaal. Het gevolg is dus dat hier een vaste wet werkt. En dan moeten we spreken over het goddelijk Wezen of de goddelijke Kracht of het Goddelijke, omdat wij geen andere beschouwing of beschrijving kennen voor deze beide begrensde velden, die in een voortdurende beweging t.o.v. elkaar zijn. Als we nu gaan zeggen dat die deeltjes dus een eigenschap hebben, dan ontlenen zij deze aan de verschuiving van velden, evenzeer als hun instandhouding en de wetmatigheid van hun eigen beweging. Ze voegen zich bijeen tot delen die zo groot zijn, dat zij t.o.v. hun omgeving een kenbare scheiding vertonen. Dat wil dus zeggen dat op een gegeven ogenblik we een vorm hebben, waarbij energie ophoudt energie te zijn (steeds wervelend) maar voor ons wordt tot materie. En wanneer die kleinste materiedeeltjes zijn samengevoegd, dan vormen zich daaruit o.a. het door mij genoemde elektron, positron en neutron. Maar we weten heel goed, dat er buitendien dus zeer vele varianten bestaan. Die samenvoeging wordt bepaald door de snelheid waarmee de kleine wervelingen van veld elkaar beroeren. Ze hebben dus een zekere versnelling binnen het veld. En die versnelling wordt mede bepaald door elke massa plus elke straling, waarin zij zich bevinden. Is die straling intens maar de eigen versnelling klein, dan betekent het dat wanneer geen massa aanwezig is, zich massa vormt. We krijgen dan het verschijnsel van uitwisseling van energie. Dus trilling van lager vlak (warmte); uit warmte komt trilling van hoger vlak (licht). Is er licht, dan vormt zich van daaruit een spanning tussen die deeltjes, waarbij de versnelling aanmerkelijk toeneemt. Dat wil zeggen dat de deeltjes dichter bij elkaar komen t.o.v. elkaars lagere snelheid, tot een eenheid worden en een vertraging ondergaan t.o.v. het totale veld. En zo wordt dan het eerste atoom gevormd. Dus ik hoop dat ik hiermee - ik geef toe, het is tamelijk ingewikkeld hoor, het is niet het eigenlijke onderwerp van vanavond, maar ja, we zijn er toch over bezig - in ieder geval duidelijk heb gemaakt, dat die velden of die trillingen in het atoom, waarover we het hadden, niet beslissend behoeven te zijn voor bewustzijn. Daar ging het om. Niemand commentaar verder?

- ❖ *Mag ik een vraag hieraan vastknopen, die ook opkwam na een gevolgde lezing. Als er trilling is, moet er toch iets zijn, waarin getrild wordt.*

Ja, inderdaad. En ten dele heb ik dat dus al verteld. Trilling ontstaat zodra wij te maken krijgen met materie of - in het kleinste geval - met positieve of negatieve partikels U weet dat negatieve partikels ook negatieve materie kunnen vormen, dat is materie die anders is dan wat u kent. Maar altijd weer moet er een krachtveld zijn en er moet een bepaalde vorm van materie zijn, voordat trilling kenbaar wordt. Trilling is n.l. een uitwisseling van energie, die ontstaan kan door twee krachten te midden van een fijnere materie dan wel door het ledig, door twee materiedeeltjes t.o.v. elkaar. Zij worden dan kenbaar in een middenstof, dan wel bij beschouwing van één der deeltjes die in de trilling betrokken zijn. Kunt u me volgen? En

daaruit volgt dus, dat er bepaalde delen in het ledig zijn, waarin we geen trilling vinden maar alleen straling. Het is zelfs zo, als we het over licht hebben, dat licht in feite een straling is, die wordt omgezet in trilling van verschillend gehalte, waarbij de eigen werveling der deeltjes in zich bepalend is voor de soort van trilling, die ze veroorzaken en dus het soort licht of warmte, dat eruit kan voortkomen.

❖ *Ja, maar straling is toch een voortplanting van een trilling.*

Neen. Straling is het zich bewegen van een deeltje door de ruimte.

❖ *Dus dan hebben wij het verschil tussen de composcuul-theorie (emissietheorie) en de golftheorie?*

Inderdaad. Maar die beide zijn over het algemeen met elkaar één of tot eenheid te brengen, wanneer wij rekening houden met het feit, dat over het algemeen de baan van de kleinste delen niet recht is maar wervelend. En wel hoe verder ze komen van de materie, waaruit de straling ontstaan is, hoe groter de mogelijkheid dat een soort kurkentrekkerlijn wordt gevormd. Als we die kurkentrekkerlijn dan op een tweedimensionaal vlak projecteren, zien we toch weer een golflijn ontstaan. Maar dat is geen werkelijke golflijn, dat is dus een tweeledige beweging: een voortbeweging plus een wenteling. En die vinden we in alle hemellichamen ook en die kunnen we ook vinden in de kleinste delen. U kunt het soms zelfs zien bij moleculaire rotatie, hoe die tweeledige beweging ontstaat.

❖ *Maar het ledige, dat is voor ons niet goed begrijpbaar. Hoe kan er ergens leegte bestaan, als God in alles is?*

Omdat God kracht is. Maar kracht, die niet bepaald kan worden in delen of in partikels. Als zodanig is kracht op zichzelf - zolang er geen verschijnsel plaatsvindt - een potentie. Waar een potentie bestaat, die niet waarneembaar is, bestaat voor ons een leegte.

❖ *Dus het is geen werkelijke leegte.*

Neen. Een werkelijke leegte zou m.i. ook niet kunnen bestaan. Maar we moeten altijd spreken vanuit ons eigen standpunt. Want als wij van uit een goddelijk standpunt gaan spreken, dan liegen we omdat we God niet kunnen benaderen, of wel, we zeggen dingen waarvan we zelf de portee niet begrijpen. Dat moeten we toch wel proberen te voorkomen, lijkt mij zo.

❖ *Ja, maar daarom blijft het mij nog steeds een raadsel, hoe het mogelijk is, dat er een straling van een bron, in het heelal, die zich als een radiosein bij ons openbaart, zich kan voortplanten als er geen tussenstof is.*

Ja, nu heeft u het over radio en ik heb het net over licht gehad. Maar goed: radio. Radio is een z.g. magnetische werking. Een magnetische werking is een verschuiving van partikels door krachtlijnen - dus deviatie van het oorspronkelijk veld - veroorzaakt door de richting van combinaties van delen.

❖ *Maar er is in elk geval dus weer stof, stof waarin het plaatsvindt.*

Er is stof voor oorzakelijk.... altijd. Materie is oorzakelijk. Laten we het heel eenvoudig nemen: u zit hier in uw stoel. Wanneer u loopt, maakt u een bepaalde reeks van bewegingen en dan kunnen we spreken van trilling. Maar als ik nu met een krachtig gebaar u onder uw zitvlak een beweging van uzelf zonder uw eigen werkzaamheid geef, dan spreken we over straling. Want die lucht is dan t.o.v. de zwaarte van uw materie als niet-zijnde. Dat is hoogstens een zekere rem. Als we dus de zwaartekracht zouden uitschakelen - wat voor een klein deeltje inderdaad kan, met een voldoende eigen versnelling - dan zouden we rustig kunnen zeggen, dat ik u van hier tot de maan en verder zou kunnen trappen, totdat u ergens terecht komt waar u ingevangen wordt. Maar op het ogenblik dat u weer in het bereik komt, kunt u zelf weer bewegen. Op dat ogenblik is uw reactie op uw omgeving weer trilling. Dat is een heel eenvoudig voorbeeld en dat hinkt natuurlijk nog een beetje. Dat doen alle voorbeelden.

❖ *Inderdaad. Dus er moet een initiële push zijn om zo te zeggen voor een straling.*

Inderdaad.

❖ *En zodra die straling het deeltje in de omgeving van een ander krachtveld brengt, ontstaat er trilling.*

Inderdaad. Want dan krijgen we weer de werking tussen twee punten. En het verschijnsel (de onderlinge beïnvloeding, waarbij de kleinste dus altijd de grootste invloed ondergaat) veroorzaakt dan nevenverschijnselen, afwijkingen van baan e.d. en in elke tussenstof trilling. Dus reactie op deze afwijking.

❖ *U sprak over energie en levensenergie. Wat is het verschil tussen beide?*

Het verschil tussen energie en levensenergie is dit: alle energie bestaat - hetzij als potentie, hetzij als fenomeen - maar de levensenergie is een energie, die slechts erkend wordt in een bepaalde verschijningsvorm en alleen in die verschijningsvorm tot haar werkelijk recht komt. Dus als we nu volgens die trillingstheorie zouden moeten gaan spreken, zouden we moeten zeggen: het is een kracht, die binnen een bepaald psychisch vermogen komt tot een daarvoor voedende werking. Dan is het levensenergie. Dat wil dus zeggen dat ik u kan bekogelen met alfa-, bèta- en gammastralen en dan valt u uit elkaar. Dat is dus zeker geen levensenergie. Maar ik kan ook een bepaalde reeks van frequenties doen ontstaan - hoofdzakelijk hoge trillingen - waarbij energie aan u wordt toegevoerd, die door uw weefsels wordt geabsorbeerd. Die energie bestaat o.m. in de omgeving en kan zelfs worden afgetapt uit het lichtelektrisch potentieel. Dus ik hoop dat ik nu duidelijk heb gemaakt: levensenergie is een deel van de kosmische energie en wel een deel dat speciaal voor de geaardheid van de mens (voor het aardleven dus) voedend is. Er zijn andere planeten met andere levende wezens, waar een ander soort energie de levensenergie is. Maar aangezien we spreken over de mensheid houden we ons dus bij die speciale kracht, die voedend is voor de mens, die kan worden omgezet tot een reactie in het menselijk lichaam of overigens in elk besloten stoffelijk geheel en daaruit zelfs een fluïdum kan produceren, dat als levenskracht van de één naar de ander kan worden overgedragen, dan wel tot stabilisatie van vliedende stoffelijke vormen kan worden gebruikt en ook voor materialisatie.

❖ *U had het ook over leven in een ster. Nu kan ik alleen in de ster begrijpen fysische en chemische omzettingen: maar leven in een ster, hoe moet ik me dat voorstellen?*

We zullen eenvoudig beginnen. Hoe komt het dat u leeft? U eet, u haalt adem. nietwaar? Wat zijn dat anders dan chemische omzettingen? Verschijnselen van de fysica. Maar de wijze waarop ze gezamenlijk gebeuren maken dat u leeft. Op dezelfde wijze zijn dus de verschijnselen van een ster de levensprocessen, waarbinnen een geest zijn bewustzijn op een bepaalde wijze kan uitdrukken. En wat voor u een enorme zonnevlek is, een daverende storm, een magnetische werveling, een vlam in de protuberans die duizenden en duizenden kilometers ver uitschiet, ach, dat is misschien voor die ster niet veel meer dan een enkel woordje. Als die ster tegen zichzelf zegt: "nou, barst" dan zegt u: "er is een explosie op de zon." Dan wordt dus het chemisch proces a.h.w. gestimuleerd of veranderd. Zoals u wanneer u woedend bent in uw lichaamsprocessen ook andere afscheidingen teweegbrengt.

❖ *Dus dan gaan we uit van de veronderstelling, dat de ster een bewustzijn heeft.*

Inderdaad. Dat is geen veronderstelling, dat is een zekerheid. O ja, voor mij een zekerheid, voor u een veronderstelling. Maar het is inderdaad zo.

❖ *En de levensenergie in de atmosfeer, hoe zit het daar dan mee?*

De levensenergie in deze atmosfeer, u bedoelt van de aarde?

❖ *Ja, bijvoorbeeld.*

Nou, de levensenergie in de aarde is een deel van de uitstraling van de aarde plus de variatie die de aardatmosfeer op van buiten ontvangen uitstraling teweegbrengt. En die is uit te drukken zoals ik al zei in een lichtelektrisch vermogen plus een zekere energiepotentie. En die bedraagt - uit te drukken in Volts per meter - soms tot 143; het kan tot 143 Volts zijn. U merkt daar niets van, omdat u daarin leeft. Wanneer iemand van buiten zou komen en dat zou meten, zou hij zeggen: hé, ik ontdek, dat als ik in de buitenste laag kom en ik meet hier de potentie ten opzichte van de aarde, dan is dat duizenden Volts eigenlijk. Maar dit verloopt zo geleidelijk, het is een zo voortdurend afvloeien van energie en aanzwellen van energie, dat hierdoor geen elektrische verschijnselen ontstaan. En onder deze energie nu vinden we dus deze eigenaardige trilling, die levensenergie is. U zou kunnen zeggen: het is zoiets als de aura van een aardgeest.

❖ *Mag ik daar nog iets over vragen? De levensenergie is toch te richten door de mens?*

Maar natuurlijk. Omdat elk bewustzijn in staat is elke energie te dirigeren

❖ *Maar dan moet de mens toch zover gekomen zijn, dat men zegt: degenen die het weten, zeggen het niet en zij, die het zeggen, weten het niet.*

Kijk eens, wanneer we die processen precies moeten verklaren, dan komen we terecht in iets, dat voor degenen die het niet weten dwaasheid is en voor de wetenden alleen een herhalen van hetgeen ze reeds weten. En daarom praten we er dus niet te veel over. Maar om het eenvoudig uit te drukken (dus voor algemeen gebruik) kun je het zo zeggen: wanneer u een

televisieapparaat hebt, dan zult u zien dat achter aan de buizen een grote klos zit. De stromen, die door die klos gaan bepalen de afwijking van de elektronenstraal, waardoor het beeld wordt getekend op het vlak. De menselijke wil kan t.o.v. de kosmische energie, die in en rond hem is optreden als datzelfde regulerend element. Hij kan dus de aanwezige energie zo afbuigen, dat ze een bepaalde richting inslaat. En omdat het nu levensenergie is kan dat niet alleen in richting (dus het idee van O, W, N of Z) maar ze kan ook worden omgevormd (dus getransformeerd) tot een bijzondere sympathie bestaand voor een bepaald wezen. Dus een aura, waarin een bepaalde trillingsverhouding bestaat. En op die wijze is het dus - althans voor de leek - theoretisch mogelijk om - wanneer gedachten scherp genoeg zijn - op aarde een willekeurig punt te nemen en van daaruit gedachten te dirigeren die mensen dood maken, ziek maken, planten goed doen groeien of doen verschrompelen enz. Dat is theorie. Maar als je verdergaat in deze wetenschappen - en dit is ook een soort wetenschap - dan zul je ontdekken dat het helemaal niet zo gek is. Dat het zelfs niet dwaas is, wanneer mensen stormen en winden gebieden, onweer oproepen e.d. Iets wat allemaal op hetzelfde verschijnsel berust: het vermogen van de mens om een groot gedeelte van de energieën, die rond hem aanwezig zijn door een sterk richten der gedachten te dirigeren. En verder ga ik er maar niet op in anders wordt het ofwel ingewikkeld of - ik moet net als een bokser - een schijngevecht beginnen om steeds de hoofdzaak te ontwijken, die ik eigenlijk niet vertellen mag.

- ❖ *De mens is eerst dan gezond, wanneer in redelijke mate aan zijn behoefte kan worden voldaan. Niet altijd zijn de levensomstandigheden zodanig, dat dit mogelijk is. De doorsnee-mens is niet in staat hiervoor een oplossing te vinden. Hoe is hierin verbetering te brengen. ?*

Ja, dat is een vraag, die eigenlijk helemaal op psychologisch terrein ligt. Op het ogenblik dat een mens zijn behoeften niet meer vast gaat stellen naar zijn lichamelijke behoefte maar aan de hand van zijn voorstellingsvermogen, ontstaat er een afwijking van de norm, d.w.z. de stoffelijk redelijke norm. En die afwijking kan ziekte veroorzaken. Omgekeerd, op het ogenblik dat de mens vreest voor de consequenties van bepaalde bestaande lichamelijke behoeften en deze daarom terzijde zet, ontstaat een verdringingsverschijnsel. Nu bestaat er een transmutatiemogelijkheid, waarbij bepaalde krachten van het lichaam kunnen worden omgevormd en gebruikt op een hoger vlak. Maar slechts zeer weinig mensen beheersen dit. Het is dus redelijk om te zeggen: ik moet mij eerst voorstellen wat het minimum is, waaraan ik werkelijk behoefte heb. En dat kun je heel eenvoudig vaststellen, al gelooft u het misschien niet. Op het ogenblik dat je over bepaalde dingen voortdurend zit te dagdromen, zijn ze een behoefte van je, maar alleen wanneer ze je observeren. Zolang die obsessie niet bestaat is er van een werkelijke behoefte op dat ogenblik geen sprake. Neem genoegen met het minimum. Maar wanneer je dit doet, doe het dan ook goed. Dus niet zoals de Jood, die daar zit met een stuk spek hij eigenlijk niet mag eten. Dan komt op een gegeven ogenblik de vraag: ja, ik ben schuldig wanneer ik dat spek eet. Maar als ik niet eet, dan ga ik dood. (Dan kun je natuurlijk een handige methode gebruiken, zoals de Jood die naar een pastoor ging en zei: doop dat varken even voor me. Toen zei de pastoor: waarom? Toen zei hij: nou ja, doop het maar "vis". Als het maar de naam van een geschubde vis is, mag ik het eten. Maar dat is ook niet altijd mogelijk. Dan eet hij dus. Dan gaat die behoefte voor.) Maar op het ogenblik dat hij de keuze heeft tussen dat spek en oud brood, dan zal hij, wanneer hij werkelijk orthodox is - dat oude brood eten en het spek terzijde stellen. Omdat hij - zij het op een minder aangename manier - met het brood ook aan de werkelijke behoefte kan voldoen. Als een mens nu maar steeds voor ogen houdt, dat je aan de behoefte moet voldoen maar dat je daarbij steeds genoegen moet nemen met het minimum, werkelijk het minimum dat voor jou nog aanvaardbaar is en daarbij tevens rekening houdt met een vervulling op een zodanige manier, dat je zo weinig mogelijk met jezelf in strijd komt, dan loopt het best los.

Veel mensen vinden op de duur uitwijkmogelijkheden. Dat zien we op allerhande terrein. We zien dat met dieet, we zien dat op seksueel terrein, op religieus terrein, kortom je kunt het zo gek niet bedenken of je ziet hoe de mensen iets vaak ontwijken of omzeilen. Maar wanneer dat omzeilen gebeurt, dan voelen zij zich vaak weer schuldig. En dat laatste is toch wel het ellendigste wat er bestaat. U moet één ding goed onthouden: een mens kan met een werkelijk zeer gering minimum aan levensmiddelen, voedingsmiddelen, sociaal- en seksueel verkeer volstaan.

Wanneer hij echter wordt gekweld door wensen die dus mentaal zijn (ik spreek nu nog niet eens over wat eventueel uit andere sferen of eigen wereld gesuggereerd wordt), wanneer hij te maken krijgt met schuldgevoelens, e.d., dan gaat hij zijn innerlijk evenwicht verstoren. Maar een gedachtegang, die een schuldgevoelen in zich bergt, brengt ook de wens om het "ik" te straffen. Dus men zoekt naar evenwicht. Men gaat daardoor weer handelingen plegen, die dan niet deugen, waar men zichzelf opnieuw ongelukkig onder voelt. Of wel men gaat zich zozeer schuldig gevoelen over deze dingen, dat men juist daardoor eraan gebonden wordt.

Het gaat een mens heel vaak zo, dat hij tegen zichzelf zegt: ja, dat mag je nou absoluut niet. Dat mag niet. Bijvoorbeeld net als een kind. Ik mag niet snoepen, zeggen ze dan. Ik mag niet snoepen. Maar zolang ze dit uitdrukkelijk tegen zichzelf zeggen snoepen ze. En snoepen ze niet reëel, omdat ze het niet aandurven, dan doen ze het met de gedachte. Het gevolg is dat alle afscheidingen in het lichaam daardoor in disorde geraten. Hetzelfde met drift, woede, angst, die brengen ook een zekere disorganisatie. maar wanneer er nu geen werkelijke reden is om dat lichaam tijdelijk op een andere impuls in te stellen en je dwingt het mentaal, dan krijg je daardoor dus een wanverhouding. En die wanverhouding openbaart zich dan in ziekteverschijnselen: hoofdpijnen, overspanning, ongedurigheid, vergrote vatbaarheid enz.

U zult dus begrijpen, dat mijn antwoord op deze vraag wel moet zijn: kijk eens, verlang nooit meer dan het hoogst noodzakelijke. Maar datgene wat je als noodzakelijk erkent - b.v. omdat je er voortdurend door geobsedeerd wordt - probeer het te krijgen, probeer het te nemen. Voldoe je met het minimum dat noodzakelijk is, maar gooi die obsessie van je af. Houd zoveel je kunt rekening met alle consequenties en zorg vooral dat je daardoor geen schuldgevoelens bij jezelf wekt. Het voldoen is noodzakelijk, ook wanneer dat tegen de maatschappij zou ingaan. Maar ik geloof, wanneer u zich aan dit minimum houdt, dit zelden het geval zal zijn. Bovenal, wanneer u in een dergelijke situatie bent, overdenk de consequenties ervan en accepteer ze als werkelijk blijkt dat uw verlangen zo groot is, dat u tot een accepteren komt. Maar bent u bang voor de consequenties na rijpelijk overwegen, stel ze dan steeds tegenover. De wens, tegenover de behoefte, dan wordt deze vanzelf teruggebracht tot het minimum, waarbij elke consequentie aanvaard wordt om te voldoen aan die behoefte. Dat is het enige wat ik ervan zeggen kan.

❖ *U noemde "geluk" als grondwaarde van het leven. Eveneens een verband met medemens. Nu leert ons de wet van gelijkblijvende velden (compensatie) dat een verkrijging of een vermeerdering van geluk of harmonie bij ons, een verlies of vermindering bij een ander tengevolge moet hebben. Dit lijkt me weinig bevorderend voor de eigen ervaring van geluk of harmonie. Hoe moet ik dit begrijpen? Waar schuilt de fout in deze redenering?*

De fout van de redenering bestaat hierin, dat geluk wordt gezien als iets dat van buitenaf verworven wordt. Geluk is een innerlijke toestand en in feite niets anders dan een innerlijk harmonisch zijn. Als men in zichzelf harmonisch is, is men gelukkig. Men heeft behoefte aan deze harmonie. Wanneer men echter in zich gelukkig is, dan veroorzaakt men daarmee geen verandering van verhoudingen buiten zich. Alle mensen kunnen dus gelukkig zijn, zonder dat de wet van gelijkblijvende velden daarbij te pas komt. Maar dan moeten ze hun geluk niet meer baseren op anderen maar op een innerlijk harmonisch leven. Dat is eigenlijk alles wat hierover te zeggen is naar ik meen.

❖ *Ik begrijp het nog niet. Harmonie is een toestand. Als die dus door ons bereikt wordt van uit een onevenwichtige toestand en we komen tot een evenwichtige toestand; dan moet dus ergens op een andere plaats het tegengestelde gebeurd zijn.*

Ja, maar u bekijkt het toch wel iets verkeerd. Ik heb n.l. gezegd, dat die innerlijke harmonie een kwestie is van innerlijke evenwichtigheid. Vrede is dus de basis van het geluk. En nu moet u goed begrijpen, dat u in uzelf dus een compensatie doet plaatsvinden. Die compensatie vindt haar weerkaatsing in de kosmos, in het kosmisch weten n.l. waarin de compensatie voor uw onevenwichtigheid nu ook teloor gaat. Maar God wordt niet minder gelukkig daardoor of gelukkiger, maar God ziet Zijn volmaaktheid nu duidelijker gerealiseerd in u. Dat is dus iets waar de omgeving niets mee te maken heeft. Maar wanneer ik mijn geluk buiten mijzelf ga zoeken. Laten we maar weer een voorbeeld nemen, dat maakt het duidelijker. Wanneer ik door stil te zitten en mijn gedachten te laten gaan gelukkig ben, dan zal niemand in mijn omgeving er iets van merken, dan zal niemand er iets voor hoeven te betalen. Maar als mijn geluk nu is de 100.000 te krijgen in de loterij, dan weet ik zeker dat een hele hoop andere mensen geld hebben moeten betalen, voordat ik die centen kon krijgen. Dan blijft de zaak

gelijk. Dan hebben we de gelijkblijvende velden. Maar wat in mij is, dat speelt zich af in mijn besloten wereldje. En nu is het zo, dat wanneer ik een groter innerlijke harmonie bereik, het vermogen tot disharmonie dus ook groter wordt. Op het ogenblik dat ik een volmaakt evenwicht heb, is de potentie onevenwichtigheid veel groter. Maar dat ligt in mij. Dus zolang ik die potentie onevenwichtigheid neutraliseer voor mijn bewustzijn, blijf ik harmonisch.

❖ *Dus een innerlijke toestand kan nooit een nadelig effect voor een ander hebben?*

Neen. Die kan nooit een nadelig effect voor een ander hebben, tenzij hij weer naar buiten is gericht.

❖ *In elk zaad is de volgroeide vorm in beginsel aanwezig. Bestaat er een voor onze zintuigen niet waarneembare matrix, gevormd uit levensenergie, waarin de stoffelijke vorm opgroeit?*

Een zeer moeilijke vraag. Wanneer we n.l. uitgaan van de genetische vorm van de mens, dan kunnen we zeggen: dat niet in elk zaad de volledige vorm aanwezig is maar een potentie. En dat de samenvoeging van eigenschappen van een mannelijk en een vrouwelijk element tezamen door onderdrukking van tegengestelde en versterking van gelijkgerichte elementen tenslotte vormbepalend zijn voor het ontstaan van het lichaam. En n.l. al bij het framboosje, waarbij de moleculairstructuur van de zand- en eicel gezamenlijk (dus de chromosomen a.h.w.) bepalen in welke zin en ontwikkelingsmogelijkheid elke groeiende cel zich verder zal ontwikkelen en daarmee de kwaliteit en eigenschappen van de organen, die daar tenslotte weer uit voortkomen. Dus in dit geval is het een ervaringsmatrix, die door de loop van verschillende evolutionaire processen is ontstaan en als een grondwaarde van het lichamelijke werd vastgelegd. In die zin mogen we dus niet spreken van een geestelijk vermogen.

Maar nu is er ook nog iets anders. En dat is n.l. een geestelijke kracht U weet allemaal hopelijk wel, dat er groepsgeesten bestaan en rasgeesten. En dan kunnen we ons waarschijnlijk ook wel voorstellen dat die dus de zaak a.h.w. opbouwen, in elkaar zetten. Nu is het zo, dat tot een menselijk peil (een bijna menselijk peil) de vorm beheerst wordt door de verandering van condities, die de rasgeest of groepsgeest tot stand brengt. Hier is dus in feite een geestelijke matrix, die wijzigingen bepaalt, maar daarbij zich steeds weer houdt aan de stoffelijk genetische bepalingen in de chromosomen. Op het ogenblik echter dat je mens wordt, wordt deze beheersing een ietwat mindere en wordt dus getracht om het bewustzijn (dus de geestelijke invloed van de mens) mede zodanig te bepalen, dat de werking door de chromosomen en van de chromosomen mede berekend kan worden tot verkrijging van een zo juist mogelijk voertuig voor een incarnerende geest. Hier is dus wel degelijk ook een geestelijke invloed aanwezig. Maar de matrix zelve is dus niet in de schepping verder aanwezig, maar wordt steeds opnieuw gevormd en bepaald. Er bestaat wel de matrix van de absolute mens, maar die heeft met de stofmens niets meer te maken. En dat is het volmaaktheidsprincipe, waarin geest en stof tot een absoluut evenwicht komen binnen het goddelijk scheppingssysteem. Maar dat is een volmaakte realisatie, die slechts binnen God mogelijk is en waar wij als voorlopig nog strevende wezens dus beter de handen af kunnen laten. Is dit voldoende? Heeft u commentaar?

❖ *Er is vroeger eens gezegd: we zijn eigenlijk even volmaakt als we ooit zullen worden, maar we zijn het ons niet bewust.*

Inderdaad, omdat in elk van ons - maar dat geldt dus niet voor de stoffelijke vorm, begrijpt dat goed; en ook niet voor de geestelijke vormen die we eventueel aannemen, wanneer we het stoffelijk leven verlaten, maar voor ons wezen zoals het - is de uitdrukking is van de goddelijke matrix: de volmaakte mens. Ook al leven we in de geest of in de stof. Dit is onze bewustwordingsgang. Wij zijn in onszelf voorzien van alle mogelijkheden om de volmaakte vervulling van de door God in onze gelegde eis en eigenschap voor onszelf bewust te realiseren. Dat wil dus zeggen, dat we die dingen altijd hebben, maar we gebruiken ze nooit. Omdat we ze niet gebruiken, kennen we ze niet. Omdat we ze niet kennen, denken we dat we onvolmaakt zijn. Precies hetzelfde als je een neger een reisnecessaire geeft, nietwaar? Hij heeft nooit een ritssluiting gezien en hij maakt het ding niet open. (Er zijn niet veel van die negers meer, maar je zou er ergens één kunnen ontmoeten.) Dan heeft hij alles bij zich: een fles met lotion, een fles met eau de cologne, een kam, als het een heer is scheergerei, een borstel, pommade, misschien weet ik wat nog meer. Hij zou zich dus volkomen netjes kunnen opknappen en als heer kunnen kleden. Maar omdat hij het niet weet, heeft hij alleen maar een kastje, dat hij misschien aanbidt. Een heel gek ding waar opzij zo'n eigenaardig metalen geval

aan zit, maar verder weet hij het niet. Zo gaat het met ons. Wij zijn in feite volmaakt. Wij hebben dus een volmaakte inhoud, een volmaakt evenwicht, een vorm waarin wij de directe uitdrukking zijn van het goddelijk scheppingswerk. Alleen we hebben nog niet geleerd om a.h.w. in onszelf te kijken om te komen tot een perfecte zelfkennis. Het gevolg is dat ons bewustzijn en ons voorstellingsleven de onvolmaakte vorm ziet en kent, de onvolmaaktheid beleeft, terwijl we in ons volmaakt zijn en voor God nooit anders dan een volmaaktheid kunnen zijn. Kunt u me volgen?

❖ *Maar het is toch juist het doel om je die volmaaktheid bewust te worden? Dat is voor ons persoonlijk het doel.*

Dat is voor God niet van belang. Voor Hem zijn we volmaakt. Maar voor onszelf is het natuurlijk belangrijk dat we dat bereiken. En de mogelijkheid is er altijd en volledig.

❖ *Mag ik hier nog even een vraag bij aansluiten? Wij hebben dus in ons eigenschappen - sommige aangenaam, sommige onaangenaam. Toch horen ze in het totale beeld en heeft het dus geen zin om de z.g. onaangename te vernietigen. Is het alleen dus een kwestie van ze te beheersen?*

Ja, heeft u onaangename eigenschappen, die op zichzelf onaangenaam zijn?

❖ *Meestal voor anderen.*

Door de wijze waarop u ze gebruikt. Als u de energie die u heeft alleen gebruikt om uw eigen zienswijze te verdedigen, is dat voor anderen erg onaangenaam. Gebruikt u haar daarentegen om de zienswijze van anderen te begrijpen, dan krijgt u een zodanig inzicht in die anderen, dat een perfecte samenwerking met hen mogelijk wordt. Om nog een voorbeeld te geven: als je driftig bent en je gebruikt die drift dus om haar tegen anderen te richten, is ze een onaangename eigenschap. Maar, als je die drift gebruikt om tot een prestatie te komen, dan is ze daarentegen weer een zeer aangename eigenschap. Het is dus zo, dat de eigenschappen die u bezit op zichzelf niet aangenaam of onaangenaam zijn, maar dat het de wijze is, waarop ze gebruikt worden. En we zouden dus zelfs niet moeten spreken over "beheersen" maar over "het juist richten". Een voldoende begrip van ons eigen wezen maakt het mogelijk elke eigenschap, die we hebben - ook de schijnbaar meest verwerpelijke, die er bij zit - te gebruiken naar het goede toe. Want ze maakt deel uit van de matrix, van het evenwichtig geheel, dat we zijn binnen het Goddelijke.

❖ *Hierbij komt ook weer de kwestie te pas: Ken uzelve.*

Ja, dat is wel onvermijdelijk.

❖ *Inderdaad. In de loop van uw betoog hebt u gesproken over het contact met de eigen geest als één van de wijzen om de erkenning zelf te verwezenlijken. Hoe is dat te doen?*

Heel eenvoudig. Door u steeds bewust te worden van datgene wat als een corrigerende factor in u optreedt, zodat u niet uw normale weg van leven volgt maar een kleine deviatie daarvan. U begrijpt daardoor wat uw innerlijke verlangens zijn. Wanneer u verder weet wat u voor uzelve droomt in geestelijk opzicht en u ziet wat u stoffelijk doet, dan zult u begrijpen dat we hier een vector moeten maken. De juiste lijn van handelen ligt dan tussen beide, dus tussen het stoffelijke en het geestelijke in. En het eigenaardige is dat deze weg dan de werkelijke weg van ons wezen is. Volgen wij die, dan zullen we steeds meer ons realiseren wat er geestelijk in ons bestaat maar ook wat we stoffelijk vermogen als we in de wereld zijn, dus in de stof. Zijn we in de geest, dan geldt het ook weer. We zien wat onze vormwereld of onze lichtwereld voor ons betekent enerzijds en aan de andere kant wat de werkelijke inhoud is van ons wezen, de goddelijke kracht in ons. Het is dus een ervaringsproces, waarbij we door voortdurend de juiste ervaring te kiezen een voortdurend rijker begrip krijgen omtrent onszelf. Maar dat begrip houdt in, dat het contact met onze eigen geest - vanuit stoffelijk standpunt gezien dus - steeds intenser wordt. Omdat in de eenheid de geest als medehandeland optreedt te allen tijde. Kunt u het volgen? Is het voldoende?

❖ *Ik heb het nog niet helemaal verwerkt.*

En als u het al gedaan heeft, dan zegt u: ja, maar het is zo verduveld lastig.

❖ *Om tot de poging te komen is voldoende.*

De poging is het begin. En laten we goed onthouden: in het begin (bij het punt van uitgang dus, wanneer we dus een hoeklijn trekken tussen twee uiteenlopende lijnen om de juiste richting te bepalen) zijn we heel dicht bij beide lijnen. Het verschil wordt pas groter wanneer we verder gaan. Dan wijken we n.l. en van ons stoffelijk gedrag een heel eind af en van onze

oorspronkelijk geestelijke instelling. Maar daardoor kunnen we juist tot de Oneindigheid komen. Want voor ons is de Oneindigheid - om het eens netjes uit te drukken - de verdeling van twee op zichzelf voor ons onbegrensde vlakken op een zodanige wijze, dat wij in beide een volledig evenwicht ervaren en zo tot een erkennen komen van de evenwichtige uitdrukking van het Goddelijke in het totaal van het Zijnde. En daar mag u nog een keer over nadenken.

❖ *Dan hebt u gesproken over de oeroorzaak van het geloof. Kunt u daar nog het een en ander over zeggen? Hoe is de mens tot het geloof gekomen?*

De mens is tot het geloof gekomen uit een beschouwen van zijn omgeving en het erkennen van de onbekende verschijnselen daarin. Dus je zou kunnen zeggen: het verschijnsel op zichzelf eist in de mens verklaring en daaruit komt het eerste geloof. Men neemt dus een verklaring aan die onbewijsbaar is op dat ogenblik. Naarmate men verdergaat, komt men door deze wijze van geloven tot een reeks van handelingen, die ervaring met zich meebrengen. Dan ontstaat er een bewustwording. Bij deze bewustwording krijgen we een extrapolatie van feiten en daardoor een steeds ruimer omschrijving van geloof aan de ene kant, maar aan de andere kant dan ook voor het nu nog onverklaarbare een veel sterker daarop berusten. Het geloof is voor ons de aanvulling van het onvermogen van ons eigen wezen. Dat is dus eigenlijk de bron.

❖ *We hebben eens een voordracht gehad over mystiek en toen is er gezegd, dat de oermens b.v. op een vermoeiende tocht in aanraking kwam met de een of andere bedwelmende stof en daardoor in een toestand, waarin hij in aanraking kwam met wezens van een andere wereld, die hij langzamerhand als een wezenlijkheid in die stof kon ervaren. Daardoor is het begin gekomen van het geloof in het onzienlijke.*

Ja, daardoor is men gekomen tot het verklaren van verschijnselen in het zienlijke uit het onzienlijke. Maar als u mij vraagt: wat is de oorsprong van het geloof? dan meen ik van uit mijn standpunt te moeten zeggen, dat de oorsprong, een behoefte is en niet in de eerste plaats een waarheid. Met andere woorden het kennen b.v. van een astrale verschijning (derhalve een demon) zal niet altijd tot de juiste uitleg inde stof "dat is de invloed van die demon" geleid hebben. Maar een verschijnsel dat voor het "ik" overeenkomt met die demon (al had hij er niets mee te maken) werd aan die demon toegeschreven. Daardoor ontstond een gedachtekracht, die op de duur het verschijnsel en de demon waarschijnlijk dichter tot elkaar zou brengen; bij herhaling dus. En zo werd dus het primitieve geloof zijn eigen bevestiging door zijn ontstaan. Maar in het begin ligt de behoefte, volgens mij.

❖ *Nu heb ik nog iets op te merken uit uw voordracht n.l. over die bacteriën, die in die meteor voorkwamen. Die meteor kwam uit de ruimte waarschijnlijk, dus daar bestaan blijkbaar ook deze bacillen, of wat het dan ook was.*

Ja, er bestaan bepaalde soorten fungi en bacillen, die inderdaad in staat zijn zelfs op de stralingsdruk van het licht te reizen, in inkapseling. En wel omdat ze in die inkapseling absoluut temperatuurongevoelig zijn. Ze worden pas aangetast bij temperaturen, die hoger zijn dan 3000 graden ongeveer. En aan de andere kant zijn ze voor absolute temperaturen verder bijna ongevoelig. Heel hun levensproces wordt daardoor dus stopgezet. U zult begrijpen dat overal deze dingen voorkomen. Neem nu b.v. Mars. Er is op Mars een plantengroei. En het eigenaardige is, dat die plantengroei helemaal ook op een oxygeen-stikstof-cyclus is gebaseerd. Nu zijn er bacillen in die grond, die niets anders doen dan daar bepaalde stoffen omzetten. En het eigenaardige is, dat het roestbruin, dat ontstaat, niet het groeiseizoen is, zoals men hier denkt; maar het is juist het seizoen dat de planten niet wassen. Dan komen die bacillen, zetten zich op de voedingsbodem waar o.m. veel ijzererts in zit en gaan dat met oxygeen gebonden ijzererts weer ontbinden. Daaruit krijgen zij hun voeding. Maar daardoor krijgen wij weer een oxygenatie van de atmosfeer vlak boven de grond en een groeiimpuls en een groeimogelijkheid voor de planten, die er zijn. Dus daar zijn ook bacillen en die zijn overal. Er is haast geen enkele planeet te vinden - zeker niet in het zonnestelsel en ook daarbuiten niet - waarop werkelijk geen enkel leven voorkomt. Zo heeft b.v. Phobos (een van de manen) een betrekkelijk gering leven op dit terrein. In ammoniakatmosferen zijn er bacillen te vinden. Er zijn bepaalde fungi, die hoofdzakelijk daar groeien, waar een chlooratmosfeer is, die zich daar uit chlorijn voeden. U zult begrijpen, dat ze overal zijn. En nu zijn er dus onder deze kleinste levensvormen soorten, die doordat ze niet gevoelig zijn voor temperatuur en door de wijze, waarop zij zich kunnen nestelen in gesteenten en dergelijke, in een meteor zouden kunnen meereizen. Als het aan de buitenkant is, kun je zeggen: het kan nog in de atmosfeer zelf gekomen zijn, of na de inslag. Maar als het zich in het gesteente bevindt, neemt men toch

wel aan dat ze op de een of andere manier meegekomen zijn, vooral als ze een klein tikje afwijken van het normale.

❖ *Nu spreekt u van een meteor. Maar dit geconstateerde feit, is dat ook door aardmensen vastgesteld?*

Zoals u misschien in mijn betoog heeft opgemerkt, heb ik gezegd dat dit was geconstateerd in Rusland. En dat constateren was in de buurt van Kazan; daar is de universiteit die dat verder onderzocht heeft. De inslag zelf is geweest aan de Taiga, dat is eigenlijk in Siberië, ongeveer op de hoogte van Dinapetrowsk. Dat is een nieuwbouw plaatsje, dat ligt aan de andere zijde van de woudrijke Oeral. Weet u waarom ik de vraag stel? Namelijk daarom, omdat dit leidt tot de gevolgtrekking van de aanwezigheid van leven in de ruimte. Inderdaad. Daar zijn ook al publicaties over gedaan. En wat betreft hetgeen ik hier naar voren heb gebracht, ik geloof dat u daar zelfs wetenschappelijke stellingen en met bewijzen belegde vermoedens zult kunnen vinden ook bij andere geleerden. Bijvoorbeeld in Duitsland heeft men dergelijke stellingen geopperd in 1930; verhandelingen van 1942 tot heden toe daarover in verschillende universiteiten der Verenigde Staten. Er is studiemateriaal genoeg daarover, als u het met alle geweld wilt zoeken, maar zo belangrijk is het niet.

❖ *Maar vroeger twijfelden we eraan of er buiten de aarde nog wel leven in het heelal bestond.*

Vroeger wel maar tegenwoordig niet meer. Men is ervan overtuigd dat op Mars leven bestaat, zelfs wanneer men aanneemt dat dit alleen plantaardig is. En waar planten zijn, daar kunnen we altijd zeggen dat er bacteriën en bacteriofagen aanwezig zijn.

❖ *Zou u nog het een en ander willen zeggen over het beleven van het heden?*

Ja, dat is heel eenvoudig. Wij kunnen niet bepalen wat er morgen precies zal zijn. Evenmin kunnen we iets veranderen aan hetgeen gisteren is geweest. Echter is hetgeen gisteren was de basis van het heden. Indien we dus vandaag leven, dan moeten we zorgen voor een nabije toekomst. De verre toekomst kunnen we nooit overzien. Denkt u maar eens aan al die gepensioneerden, aan al die mensen die huisjes hebben gebouwd en die op het ogenblik heerlijk armoe zitten te lijden, omdat ze vroeger zo hard daarvoor hebben gewerkt. Die hebben te ver vooruit gezorgd, begrijpt u? Maar neem nu de mensen die zeggen: Ja: ik leef vandaag aan de dag, ik zorg niet eens dat er morgen brood op tafel is. Dat is dwaasheid. Een deel van de zorg voor morgen is deel van het heden. Maar het je zorgen maken over morgen, dat is geen deel van het heden. Als u vandaag hebt besloten, ik ga morgen met vakantie, dan kunt u zeggen: ik hoop dat het goed weer wordt, natuurlijk. Maar dan moet u er zich toch geen zorgen over maken of het al dan niet zal regenen. Want als u dat heeft vastgesteld en u kunt niet anders meer, dan zult u met zon of met regen moeten weggaan. Geniet dan van andere voorbereidingen of mogelijkheden, die er vandaag bestaan en die u dus meer intensiteit van leven geven. Hoe meer u gaat denken aan de toekomst, hoe minder u ertoe komt het heden te waarderen. U gaat te veel in grote lijnen denken misschien, waardoor de details van het heden u voorbijgaan. U kijkt naar de dingen, die u onaangenaam zijn en u vergeet hetgeen wat aangenaam is b.v. aan te stippen, of omgekeerd. Daardoor bent u niet in staat nu voldoende juist te handelen om morgen de meest gunstige verhouding tot stand te brengen.

Om een voorbeeld te geven: Pa en Ma gaan met Jantje, Sientje en Mientje naar Scheveningen. Pa loopt de hele dag: "Als die lieve kindertjes (maar hij zegt het natuurlijk anders) nou morgen maar weer niet zo ontzettend lastig zijn." En dan loopt hij daar de hele dag mee. Dus hij loopt zichzelf op te winden. Dus heeft hij voor zichzelf een toestand geschapen, die morgen, wanneer die arme schapen zoet naast hem lopen, hem ertoe leidt te zeggen: "En denk erom dat je niet zeurt, en denk erom dat je niet dit en denk erom dat je niet dat." waarop de kinderen het natuurlijk automatisch gaan doen, want je moet hen niet op een idee brengen; en Pa de onaangename dag krijgt, die hij had kunnen vermijden. Wanneer hij had gedacht: nou, het zal best loslopen en hij had gezegd: "Kom kinderen, we gaan gezellig naar het strand," dan was het veel beter gegaan. Nou is dit een eenvoudig voorbeeld. Maar hoeveel mensen doen dat niet? Ze zijn vandaag zo bang dat het morgen verkeerd gaat, dat ze hun plezier van vandaag vergallen en dat ze morgen zo zenuwachtig zijn, dat ze niets goeds terechtkunnen brengen van de mogelijkheid, die alle goeds inhoudt. Kunt u nu begrijpen wat ik bedoel?

❖ *Het is weer in medias res, de weg van het midden: het ene doen en het andere niet laten. Kijk eens, het is zo: als u vandaag werkt, doet u het om morgen te eten.*

❖ *En overmorgen ook.*

Natuurlijk, als u zeker bent dat u dan bestaat, moet u zorgen dat u dan ook te eten hebt. Maar eigenlijk moet u morgen werken om overmorgen te eten, als u het heel goed bekijkt. Dat werk van vandaag houdt dus wel een verbinding met de toekomst in. Maar het gaat erom dat u vandaag uw werk goed doet. U moet zich niet afvragen: heb ik nu genoeg voor morgen een diner of wordt het een droge korst? U moet zeggen: ik moet m'n werk goed doen. Dan heeft u veel meer kans dat het een diner wordt dan wanneer je erover gaat piekeren wat het wordt. Daar verspilt u tijd en energie mee. En bovendien maakt u zich misschien nog zenuwachtig voor niets.

Na deze meer populaire discussie zullen we kijken of er nog andere vragen zijn en als er geen meer zijn dan gaan we zo langzamerhand sluiten. Nu, iedereen is het er klaarblijkelijk mee eens. Dan wil ik u nog de keus geven om onmiddellijk te sluiten of te sluiten met een stukje "schoon woord". Ik ben wel geen expert, maar misschien kan ik er ook nog wel iets van. Wilt u daar dan nog een speciaal onderwerp voor geven? Ik bedoel, ik doe dit nu alleen maar als een soort bedankje, omdat we zo echt gezellig hebben zitten praten. Wilt u een onderwerp geven of zal ik er zelf één nemen? (Graag de keuze aan u.) Goed, dan ga ik op mijn manier nog even nadenken over "leven".

LEVEN

Leven - bestaan. Bestaan en denken. Je ziet de toekomst wenken en het verleden sterft. En je erft in de herinnering kostbaarheden voor de toekomst.

Leven - gedachten, die zich uitbreiden als een kring door een steen in het water gevormd.

Leven - bestaan in een maatschappij, vastgelegd en genormd en toch vrij. Vrij, omdat je gedachten kunnen gaan, waar we de mogelijkheden van stof blijven stilstaan.

Leven - ontwaken tot eeuwige krachten, machten die in je schuilen.

Leven - goddelijke waarden beseffen, je geest verheffen tot buiten wereld en sfeer, erkennend de goddelijke Kracht en meer misschien.

Leven is een streven gebaseerd op het woord "ik dien".

Leven is de vreugde van een zinvol bestaan, waarin de waan verbleekt en uit al, wat je rond je ervaart, reeds de stem van de eeuwigheid spreekt.

Leven is de innige waarde, die een draad spint tot eeuwigheid. Een draad die niet breekt, wanneer men op aarde - ontkenkend het leven - van sterven, van dood en van overgang spreekt.

Leven - de eeuwigheid, kracht, bevestigd in 't ego.

Leven - werkelijkheid boven alle vorm, meester van tijd en van ruimte.

Leven - goddelijke openbaring, u gegeven als deel van uzelf.

Dan, vrienden blijft ons op het ogenblik niets anders over dan afscheid te nemen. En dan weet u heus wel wanneer u in moeilijkheden zit in uw leven, dat de idee van verbondenheid dat een deel van ons leven is ons er altijd weer toe brengt om u te helpen wanneer we dat kunnen. Dus denk nu niet, dat ik de aarde achter me laat om zeer snel naar een plaats van geestelijk vermaak te gaan. Maar in déze vorm moeten we afscheid nemen. En mag ik dan van mijn kant tot u zeggen: ik dank u voor het geduld, getoond bij de inleiding en de belangstelling voor het tweede gedeelte. En ik hoop, dat het voor u vrucht moge dragen.